

M E D I C I N S K I F A K U L T E T

**KATEDRA ZA POSLEDIPLOMSKU NASTAVU
IZ PSIHIJATRIJE**

***UPUTSTVO ZA SPECIJALISTIČKO KRUŽENJE
IZ PSIHIJATRIJE***

B E O G R A D . 2 0 0 3 . G O D I N E

**KATEDRA ZA POSLEDIPLOMSKU NASTAVU IZ
PSIHIJARIJE**

Adresa: Institut za psihijatriju Kliničkog centra Srbije
Pasterova br 2.telefon 657.955

Šef Katedre: Prof.dr Marko Munjiza
Sekretar Katedre:Profdr Aneta Lakić
Tehnički sekretar: Djurdjica Stijaković

Članovi Katedre po nastavnim bazama Medicinskog fakulteta

a) Institut za psihijatriju Kliničkog centra Srbije,Pasterova 2

- 1.Prof.dr Mirko Pejović
- 2.Prof.dr Jovan Marić
- 3.Prof.dr Vladimir Paunović
- 4.Prof.dr Miroslava Jašović.Gašić
- 5.Prof.dr Nikola Ilanković
- 6.Van.Prof dr Ljubica Leposavić
- 7.Doc.dr Ivan Dimitrijević
- 8Doc.dr Aleksandar JOvanović
9. Asist dr sci Sanja Totić
- 10.Asist dr sci Aleksandar Damjanović
11. Asist dr sci Gordana Balkovski
12. Asist.dr Srdjan Milovanović

b) Institut za mentalno zdravlje,Palmotićeve 37

1. Prof dr Marko Munjiza
2. Prof dr Ivana Timotije

- 4.VanProf dr Dušica Lečić-Toševski
5. Asist dr Jelisaveta Draganić-Gajić

c) Institut za dečiju neurologiju i psihijatriju "Zmaj Jova Jovanović"

1. Van Prof dr Aneta Lakić

S D D R Ž A J

1.U v o d-----

2.Program specijalizacije-----

2.1 Vremenski i sadržajni okvir izvodjenja pojedinih
delova specijalizacije-----

a) Osnovni program-----

b) Nastavak programa-----

2.2 Standardi u edukaciji-----

2.3 Izborni program-----

3.Obim znanja i veština koje specijalizant mora savladati

- do kraja specijalizacije-----
4. Detaljan sadržaj pojedinih delova specijalizacije-----
- 4.1. Urgentna i intenzivna hospitalna psihijatrija-----
- 4.2. Produžno psihijatrijsko lečenje i rehabilitacija-----
- 4.3. Gerijatrijska psihijatrija-----
- 4.4. Lečenje bolesti zavisnosti-----
- 4.5. Krizne intervencije-----
- 4.6. Ambulantno, vanbolničko psihijatrijsko lečenje-----
- 4.7. Forenzička psihijatrija-----
- 4.8. Razvojna psihijatrija-----
- 4.9. Psihoterapija-----
- 4.10. Urgentna interna medicina
5. Broj potrebnih obrada tokom specijalizacije
6. Opšti aspekti specijalizacije iz psihijatrije-----
- 6.1. Trening program i supervizija
- a) Praktični trening-----
- b) Teorijski trening-----
- c) Psihoterapijski trening-----
- 6.2 Dnevnik specijalizanta-----
- 6.3 Provera znanja-----
- 6.2,1 Tekuća provera znanja-----
- 6.2.2 Specijalistički ispit-----
7. P r i l o z i (spisak ustanova u kojima može da se obavlja specijalizacijama po pojedinim oblastima i granama psihijatrije)-----

U P U S T V O

ZA OBAVLJANJE SPECIJALIZACIJE IZ PSIHIJATRIJE

1. U v o d

Specijalizacija iz psihijatrije traje pet(5) godina i odvija se na Klinikama, Institutima, Bolnicama, Odeljenjima za psihijatriju Zdravstvenih centara i Dispanzerima za mentalno zdravlje Domova zdravlja koje određuje Ministarstvo za zdravlje kao mentorske, odnosno referentne ustanove za ovu vrstu stručne aktivnosti.

Celokupan tok kruženja deli se na dva dela. Prvi deo, uslovno govoreći, predstavlja uvodni, teorijski deo i sastoji se od kruženja po određenim programima užih subspecijalističkih oblasti iz psihijatrije. Taj deo traje 36 meseci. Program je koncipiran tako da se od područja, oblasti koji se odlikuje manje složenim problemima i stanjima u praksi u praksi prelazi na kruženje po granama koje su složenije, traže veće angažovanje kandidata, povećava njihovu odgovornost.

Posle javne odbrane specijalističkog rada i obavljenog trogodišnjeg kruženja nastavlja se drugi deo specijalizacije u trajanju od 24 meseca i odnosi se na kruženje u nastavnim bazama Medicinskog fakulteta i po potrebi u referentnim, mentorskim ustanovama republičkog značaja. U okviru drugog dela specijalizacije jedna godina može da bude izborna za savladavanje određenih subspecijalističkih oblasti.

U ustanovama van Medicinskog fakulteta kandidat može da obavi deo specijalističkog staža u trajanju do 30. meseci na organizacionim jedinicama, odeljenjima koji ispunjavaju zakonom određene kriterijume i to pre svega stručne, prostorne, kadrovske i druge uslove. Šef takvog odeljenja treba da bude specijalista psihijatar sa najmanje pet godina specijalističkog staža u praksi i može da vodi istovremeno najviše dva kandidata na specijalizaciji. Uz nešto liberalniji klinički angažman poslednji šest meseci u okviru prvog 36 mesečnog kruženja kandidat je dužan da uradi i javno odbrani specijalistički rad u tom periodu.

Drugi deo specijalizacije u trajanju od 24 meseca obavezno se odvija na nastavnim bazama Medicinskog fakulteta prema rasporedu koji zajedno pravi kandidat i glavni mentor specijalizanta za predviđenom obaveznom rotacijom unutar ustanove i rotacijom između ustanova nastavnih baza fakulteta.

2 PROGRAM SPECIJALIZACIJE

2.1 Vremenski i sadržajni okvir izvodjenja pojedinih delova specijalizacije

a) Osnovni program

Osnovni program	Trajanje (u mesecima)
Urgentna i intenzivna psihijatrija	12
Prolongirano psihijatrijsko lečenje i rehabilitacija	6
Gerijatrijska psihijatrija	3
Lecenje zavisnosti	6
Krizne intervencije	6
Ambulantni psihijatrijski tretman	3
Ukupno	36 meseci

Posle treće godine specijalizacije javno se brani pismeni specijalistički rad pred tročlanom komisijom, koje nije član, glavni mentor kandidata

b) Nastavak programa

Nastavak programa	Trajanje (u mesecima)
Forenzična psihijatrija	1
Razvojna psihijatrija	3
Ambulantni psihijatrijski tretman	6
Psihoterapija	4
Neurologija	6
Urgentna interna medicina	3
Program po izboru	1
Ukupno	24 meseca

2.2 Standardi u edukaciji

1. Najmanje 80 pacijenata obradjenih dijagnosticki, etiopatogenetski, prognosticki i terapijski
2. 20 slucajeva psihoterapije sa supervizijom
3. 10 slucajeva sa programom psihijatrijske rehabilitacije
4. 20 slucajeva konsultativne psihijatrije
5. 50 dežurstava u urgentnoj psihijatriji
6. 40 slucajeva obradjenih psihometrijski i skalama procene
7. Učešće u najmanje 3 kontrolisane istraživačke kliničke studije
8. Upoznavanje sa forenzilckom psihijatrijom

Tokom specijalizacije potrebno je usavršavanje u okviru 3 od navedenih oblasti: psihofarmakoterapija, psihijatrijska rehabilitacija, forenzicka psihijatrija, bolesti zavisnosti, psihijatrija u gerijatriji, adolescentna psihijatrija i medicinska psihologija

Godišnji odmor je odredjen zakonom i specijalizant ga moze koristiti u dogovoru sa glavnim i neposrednim mentorom.

2.3 Izborni program

Specijalizant može u dogovoru sa glavnim mentorom da izabere 3 oblasti iz kojih će se dodatno edukovati i produbiti svoja znanja i uže usavršavanje iz sledećih oblasti: urgentna i intenzivna psihijatrija, vabolnička psihijatrija, razvojna psihijatrija, bolesti zavisnosti, psihoterapija, psihofarmakoterapija, psihijatrijska rehabilitacija, forenzicka psihijatrija, psihogerijatrija, konsultativna i liazon psihijatrija.

3 OBIM ZNANJA I VEŠTINA KOJE SPECIJALIZANT MORA SAVLADATI DO KRAJA SPECIJALIZACIJE

U okviru nacionalnog programa za specijalizaciju iz psihijatrije koji je prezentovan u odgovarajućem zakonu i pravilniku o specijalizacijama postoji zajednička osnova bazičnih znanja i veština koja se zahtevaju za sve kandidate na specijalizaciji iz psihijatrije. Zajedničke osnove su obavezne i uključuju specijalistički staž u bolničkim ustanovama provode kratke, srednje i dugotrasjne hospitalizacije, zatim u vanbolničkim ustanovama (poliklinike, dnevni centri, dispnazeri za mentalno zdravlje i dr.), liazon i konsultativnoj psihijatriji. Edukacija iz psihijatrije takodje je deo zajedničkih osnova. Specijalistički staž treba da obuhvati opštu psihijatriju odraslih, psihogerijatriju, psihijatrijske aspekte bolesti zavisnosti, razvojnu psihijatriju (dečija i adolescentna psihijatrija), forenzicku psihijatriju, intervencije u kriznim stanjima.

- Mora se upoznati sa teoretskim osnovama i znanjima struke i ovladati potrebnim znanjima iz razlicitih podrucja psihijatrije: shizofrenija i drugi psihotichni poremećaji, afektivni poremećaji, anksiozni poremećaji, somatoformni poremećaji, demencije i drugi kognitivni poremećaji, disocijativna stanja, seksualni poremećaji i poremećaji seksualnog identiteta, poremećaji ishrane, poremećaji spavanja, razvojni poremećaji, poremećaji kontrole impulsa, poremećaji prilagodjavanja i reakcije stresa, poremećaji licnosti, poremećaji povezani sa upotrebom razlicitih supstanci, kao i zavisnost i zloupotreba supstanci, psihicki poremećaji kao posledica opšteg somatskog stanja, urgentna stanja u psihijatriji, epilepsije i granicna neurološka stanja, oblast preventive i mentalne higijene;
- Mora nauciti i ovladati tehnikom psihijatrijskog intervjuja i dijagnostickim tehnikama, diferencijalno dijagnostickim postupcima iz oblasti psihijatrije i iz drugih granicnih oblasti (neurologija, oftalmologija, otorinolaringologija, interna medicina, odnosno pedijatrija);

Mora obaviti:

60 usmnih psihijatrijskih anamneza

30 psihijatrijskih, neuroloških dijagnostičkih obrada odraslih

10 psihijatrijskih, neuroloških dijagnostičkih obrada dece i mladih

- Mora se osposobiti za primenu znanja i rezultata rada kliničkih psihologa, njihovih dijagnostičkih i terapijskih postupaka;

Mora obaviti:

30 konsultacija sa kliničkim psihologom;

- Mora se osposobiti za razumevanje i korišćenje rezultata određenih neurofizioloških pregleda, neuropsiholoških ispitivanja i testiranja, elektroencefalografije, odgovarajućih rendgenskih, nuklearno medicinskih i magnetno rezonantnih pregleda, kao i laboratorijskih analiza;

Mora obaviti:

30 konsultacija sa odgovarajućim specijalistom i u okviru konsultativne psihijatrije

- Mora ovladati posebnim znanjima i veštinama iz oblasti bioloških (medikamentozne, neuropsihološke) terapijskih metoda u psihijatriji.

Mora obaviti:

60 psihofarmakoterapijskih obrada

- Mora ovladati posebnim znanjima i veštinama iz psihoterapijskih metoda – individualne, porodične i grupne (psihodinamska, bihevioralna, kognitivna, suportivna, kratka dinamska psihoterapija, osnove dubinske psihoterapije, relaksacijske tehnike);

Mora obaviti:

20 slučajeva suportativne terapije

10 slučajeva kognitivne terapije

6 slučajeva bihevioralne terapije

najmanje po 3 slučaja celokupne obrade osoba sa shizofrenom psihozom, afektivnom psihozom, kriznim stanjem, anksioznošću, depresijom, poremećajima ishrane, bolestima zavisnosti – ukupno 40 slučajeva celovite obrade

3 slučaja relaksacije

vođenje 3 grupe,

učešćevanje u timu kod 3 porodične terapije

100 sati supervizije psihoterapijskog rada,

- Mora ovladati posebnim znanjima iz oblasti sociodinamike i socioterapije, osposobiti se za aktivno učešćevanje u radu terapijskih zajednica, grupa u klubovima (npr. lečenih alkoholicara) i službi zajednice,

Mora učešćevati u 3 različite terapijske zajednice,

- Mora se upoznati sa osnovama i metodama istraživačkog rada u psihijatriji,

Mora učešćevati u 2 naučna istraživanja ili u kontrolisanim istraživačkim kliničkim studijama

- Mora se osposobiti za prenošenje potrebnih psihijatrijskih znanja drugim članovima stručne grupe,

Mora predstaviti primer na 20 tzv. diskusija slučajeva

- Mora se naučiti da integriše i praktično upotrebi usvojena znanja i veštine i da se osposobi za učešćevanje u terapijskoj radnoj grupi,

U radnoj grupi mora voditi 30 pacijenata,

- Mora upoznati i usvojiti osnovna znanja o psihijatrijskom veštacenju, zakon o duševnom zdravlju.

4.DETALJAN SADRŽAJ POJEDINIH DELOVA IZ PSIHIJATRIJE

Urgentna i intenzivna hospitalna psihijatrija

Specijalizant usvaja teoretska i praktična znanja:

- iz osnova psihijatrije (psihopatologija, fenomenologija), sa orijentacionim i klasicnim psihijatrijskim intervjuom i sa kreiranjem psihijatrijskog statusa,
- iz nacela i praktičnog izvodenja hospitalizacije psihijatrijskog bolesnika (kao i sa zakonskim odredbama u vezi hospitalizacije i lecenja protiv volje bolesnika),
- iz dijagnostickih postupaka i klinickih psiholoških znanja, koja se odnose na urgentna i druga stanja u psihijatriji, kao i iz diferencijalno dijagnostickih postupaka, koji se odnose na granicna stanja sa drugim medicinskim naukama,
- sa osnovnom organizacijom i šemom akutnog i intenzivnog bolnickog lecenja psihickih poremećaja, sa radom u psihijatrijskom strucnom radnom timu, sa saradnjom sa rodbinom i drugim znacajnim osobama iz okoline bolesnika, kao i sa konferencijama i prikazima slucajeva bolesnika,
- sa osnovama i specificnostima istorijske i savremene psihofarmakoterapije, njenim biološkim osnovama, da se osposobi za njenu primenu i planiranje. Upoznaje se i sa drugim pomocnim ili dodatnim biološkim terapijskim metodama (neuropsihološke).

Specijalizant usvaja osnovna i specijalna znanja iz urgentne i intenzivne bolnicke terapije na odeljenjima gde se takva terapija primenjuje.

Produženo psihijatrijsko lecenje i rehabilitacija

Specijalizant usvaja teoretska i praktična znanja:

- iz produženog bolnickog lecenja, njegovih uzroka, sa terapijskim planovima i sa kreiranjem kriznih planova za bolesnike koji imaju ceste recidive bolesti,
- za ocenu razlike izmedju intenzivnog i produženog lecenja i indikacionih specificnosti,
- sa prognostickom procenom bolesnika uz korišćenje klinickopsihološkog znanja,
- osposobljava se za rad u grupi sa radnim terapeutima, za saradnju sa socijalnom službom bolnice i socijalne sredine, upoznaje socijalne intervencije i rešavanje socijalne problematike,
- teoretski i praktično se osposobljava za izvodenje i korišćenje psihoterapijskih metoda i postupaka u produženom lecenju,
- osposobljava se da primenjuje principe medikamentozne terapije održavanja i profilakticne terapije i druge odgovarajuće doktrinarne biološke metode,
- dodatno se upoznaje sa procesom rehabilitacije, sa njihovim pocetkom u bolnici i daljim izvodenjem na terenu, sa mogucnostima celovite rehabilitacije (stambene zajednice, zaštitne radionice, zapošljavanje pod posebnim uslovima).

Specijalizant usvaja osnovna i specijalna znanja iz oblasti produženog psihijatrijskog lecenja i rehabilitacije u zato osposobljenim odeljenjima i bolnicama.

Gerijatrijska psihijatrija

Neurologija Specijalizant usvaja teoretska i praktična znanja:

- iz opštih populacionih specifičnosti i karakteristika te grupe
- iz postupaka kao što je psihijatrijski intervju i psihijatrijski status kod bolesnika te starosne grupe, kao i iz psihijatrijskih poremećaja te grupe. Osposobljava se da primenjuje i tumači posebne dijagnostičke postupke, koji se primenjuju u toj populacionoj grupi, kao i za saradnju sa drugim stručnjacima na tom području, npr. internistom,
- iz farmakoloških načina lečenja u tom starosnom dobu, kao i za primenu drugih terapijskih tehnika i postupaka, koji se upotrebljavaju, sa klubovima starijih i ulogom psihijatrije u domovima za starija lica.

Specijalizant usvaja osnovna i specijalna znanja iz oblasti gerijatrijske psihijatrije u za to osposobljenim odeljenjima.

Lecenje bolesti zavisnosti

Specijalizant usvaja teoretska i praktična znanja:

- o upotrebi, zloupotrebi i zavisnosti od psihoaktivnih supstanci, o epidemiolškim podacima i istraživanjima iz te oblasti,
- sa prvim pregledom, trijažiranjem, detoksikacijom, ambulantnim i bolničkim lečenjem, kao i daljim lečenjem različitih oblika i vrsta zloupotrebe i zavisnosti,
- sa radom u stručnom radnom timu i sa saradnjom sa različitim terapijskim saradnicima iz te oblasti,
- sa radom terapijskih klubova i zajednica,
- sa zdravstveno preventivnim i vaspitnim radom u toj oblasti.

Specijalizant usvaja osnovna i specijalna znanja iz lečenja bolesti zavisnosti na odgovarajućim odeljenjima za te aktivnosti.

Krizne intervencije

Specijalizant usvaja teorijska i praktična znanja:

- sa pojmom kriznih intervencija, sa oblicima i sadržajem, kao i organizacijom pomoći u krizi,
 - sa medikamentoznim, psihoterapijskim i socioterapijskim metodama koje se primenjuju u stanjima kriznih intervencija, uključujući pojavu i problem samoubistva.
- Specijalizant usvaja osnovna i specijalna znanja iz kriznih intervencija na specijalnom odeljenju za krizne intervencije.

Ambulantno, vanbolnicko psihijatrijsko lecenje

Specijalizant usvaja teoretska i praktična znanja:

- iz rada u psihijatrijskoj ambulanti, sa trijažnim postupcima, dijagnostičkim postupcima i njihovom upotrebljivošću u ambulatnoj psihijatrijskoj praksi,
- iz primene i metoda ambulantnog medikamentoznog lečenja (akutnog, produženog, terapije održavanja),
- iz ambulantnih kriznih intervencija i ambulantnog lečenja posebnih populacijskih grupa,
- iz razvojne psihijatrije u ambulatnoj praksi,
- iz praktične primene teoretskih znanja iz različitih psihoterapijskih tehnika (pod vodjstvom supervizora)
- iz socioterapijskih i rehabilitacijskih metoda, koje se koriste u ambulatnom i vanbolničkom lečenju,
- iz problema suicidologije, ambulantnog prijavljivanja pokušaja samoubistva i rada odgovarajućih registra o samoubistvima
- iz problema seksualnih poremećaja i poremećaja psihoseksualnog identiteta.

Specijalizant usvaja osnovna i specijalna znanja iz vanbolničkog, odnosno ambulantnog psihijatrijskog lečenja u psihijatrijskim ambulantama i u posebnim, odnosno usmerenim (specifičnim) specijalističkim ambulantama.

Forenzicka psihijatrija

Specijalizant usvaja teorijska i prakticna znanja:

- iz osnova i specificnosti forenzicke psihijatrije, najčešće patologije povezane sa forenzickom psihijatrijom,
- sa terapijskim postupcima koji su u upotrebi u forenzickoj psihijatriji (medikamentozni, psihoterapijski, socioterapijski),
- sa rehabilitacionim postupcima u forenzickoj psihijatriji,
- sa karakteristikama sudsko-psihijatrijskog strucnog mišljenja i sa ulogom forenzicke psihijatrije u kaznenom, civilnom i upravnom pravu (zakonodavstvu),
- sa karakteristikama psihijatrijski znacajnih bezbednosnih mera i sa posebnim odlukama iz zakona o duševnom zdravlju,
- iz psihijatrijske problematike osoba u vaspitnim i kaznenim ustanovama.

Specijalizanti usvajaju osnovna i specijalna znanja iz oblasti forenzicke psihijatrije na Odeljenju za forenzicku psihijatriju i na odeljenjima koja se bave i sa forenzickom problematikom.

Razvojna psihijatrija

Specijalizant usvaja teorijska i prakticna znanja:

- iz osnova psihickog razvoja dece i mladih,
- iz psihijatrijske anamneze i statusa u oblasti decije i adolescentne psihijatrije,
- iz poznavanja simptoma i znakova bolesti, psihopatologije, dijagnostike i diferencijalne dijagnostike u oblasti decije i adolescentne psihijatrije, sa aktuelnom problematikom u toj oblasti (npr. poremećaji ishrane, psihoze razvojnog doba, zloupotrebe i zavisnosti od supstanci u tom uzrastu),
- sa karakteristikama bolnickog lecenja,
- sa primenom terapijskih metoda (porodica terapija, druge psihoterapijske i bihevioralne tehnike, upotrebe medikamentozne terapije u toj starosnoj populacionoj grupi),
- sa organizacijom i povezanošcu ustanova i službi koje se bave tretmanom dece sa psihickim poremećajima (posebno u oblasti mentalne zaostalosti),
- sa organizacijom i povezanošcu ustanova i službi koje se bave tretmanom psihickih i ponašajnih poremećaja kod adolescenata.

Specijalizanti usvajaju osnovna i specijalna znanja na specijaliziranim odeljenjima.

Psihoterapija

Specijalizant usvaja teorijska i prakticna znanja:

- iz primene psihoterapijskih metoda u prakticnom radu na odgovarajucim bolnickim odeljenjima i u drugim odgovarajucim oblicima psihijatrijske prakse.

Specijalizanti usvajaju osnovna i specijalna znanja is prakticne primene psihoterapijskih metoda na odeljenjima i u drugim oblicima psihijatrijske prakse.

Specijalizant usvaja teorijska i prakticna znanja o:

- neurološkim oboljenjima, njihovom dijagnostikom i lecenjem u smislu repertorijuma neurologije,
- dijagnostickim i diferencijalno dijagnostickim problemima i vezi izmedju psihijatrije i neurologije, posebno sa problemom epilepsije,

-upoznaje se sa terapijskim postupcima koji se upotrebljavaju u lecenju granicnih stanja izmedju psihijatrije i neurologije i njihovom prakticnom primenom,
-upoznaje se sa neurofiziološkim dijagnostickim postupcima i njihovom primenom u psihijatriji.

Specijalizant usvaja osnovna i specijalna znanja iz neurologije i neurofiziologije na specijalnim odeljenjima, koja su tome namenjena i kroz organizovane edukativne tecajeve sa proverom znanja.

Urgentna interna medicina

Specijalizant usvaja teorijska i prakticna znanja:

- iz urgentnih internistickih stanja kod somatskih oboljenja,
- iz reanimacijskih postupaka,
- iz nekih dijagnostickih postupaka koji se upotrebljavaju u internoj medicini,
- iz dijagnostickih i terapijskih metoda kod bolesnika sa endokrinim i gastrointestinalnim oboljenjima i kod gerijatrijskih bolesnika.

Specijalizant usvaja osnovna i specijalna znanja iz urgentne interne medicine u okviru organizovane aktivnosti internisticke prve pomoci i na specijalistickim odeljenjima interne medicine.

Broj potrebnih obrada tokom specijalizacije

Specijalizant mora tokom specijalizacije obraditi (tretirati) bar 800 pacijenata sa duševnim i ponašajnim poremećajima, od toga 200 "de novo" hospitalizovanih bolesnika i 200 ambulantnih pacijenata. Detaljno je minimalni broj potrebnih obrada naveden u poglavlju "Obim znanja i veština kojima mora ovladati specijalizant."

5. OPŠTI ASPEKTI SPECIJALIZACIJE IZ PSIHIJATRIJE

Na početku specijalizacije kandidat u Dekanatu fakulteta poidiže odgovarajući broj uputa i to za svaku oblast posebno prema novodima iz detaljnog sadržaja specijalizacije. Svi uputi sadrže ime i prezime mentora, naziv ustanove, organizacione jedinice, spisak obaveznih veština prema standardima specijalizacije koje mentro na kraju obavljenog staža mora overiti u dnevniku rada kandidata. U dogovoru sa glavnim mentorom pravi plan i raspored kruženja po organizacionim jedinicama, odeljenjima, zatim vreme rotacije po odeljenjima i rotacije izmedju pojedinih ustanova u kojima se obavlja specijalizacija.

Po preuzimanju uputa na fakultetu i sa rasporedom kruženja koji je uradjen zajedno sa glavnim mentorom, kandidat se javlja Katedri za posle diplomске studije iz psihijatrije gde će dobiti detaljne informacije o početku specijalizacije, spisak institucija i odeljenja gde se izvodi program kruženja.

5.1 Trening program i supervizija

a) Praktični trening

Ovaj deo specijalizacije treba da se odvija u sklopu rutinskog rada pod supervizijom. Ovde se podrazumeva svakodnevna supervizija individualnog tipa (stav prema tretmanu, napredovanje u profesiji i slično) i to najmanje jedan sat nedeljeno. Pored kliničke, potrebna je supervizija iz psihoterapije i drugih kliničkih veština.

b) Teorijski trening

Teorijski trening tokom specijalizacije treba da obuhvati edukaciju(predavanja,seminare,kliničke prikaze,prezentacije i dr.) tokom četiri godine i to u proseku 4 sata nedeljno.

Teorijski program treba da pokrije sledeće oblasti profesionalnih naučnih disciplina:

1) Biološka psihijatrija i neuropsihofarmakologija: neuroanatomija i fiziologija,psihički procesi,biohemijski fiziološki endokrini i strukturalni korelati psihijatrijskih sindroma,genetika u psihijatriji,neurološka oboljenja sa psihijatrijskim manifestacijama,psihofarmakoterapija,ostale biološke terapije,upotreba kompjutera u psihijatriji.

2.Psihopatologija i psihijatrijska metodologija:dijagnostika,diiferencijalna dijagnostika,interpretacija i praćenje psihopatologije,psihodijagnostički instrumenti(psihološki testovi,neuropsihološki testovi,skale procene),.

3.Klinička psihijatrija:etiopatogeneza.klinička slika i prognoza psihijatrijskih bolesti uključujući i decu,addollescente,odrasle,gerijatriju,psihosomatiku,konsultativnu psihijatriju.,

4.Psihoterapija: opšta i razvoja psihologija,teorija i tehnika različitih oblika individualne psihoterapije,porodična i grupna terapija.,

5.Socijalna psihijatrija: socijalni korelati mentalne patologije,principi mentalne higijene,etički i pravni aspekti odnosa sa pacijentom,dobrovoljno i prinudno lečenje,epidemiologija,rehabilitacija,habilitacija,resocijalizacija,socioterapija.,

6.Preventivna psihijatrija:mere primarne,sekundarne,tercijarne i kvarterne rehabilitacije i kvalitet života psihijatrijskih pacijenata,organizacija psihijatrijske službe,procena radne sposobnosti,ekonometrijske metode u psihijatriji,menadgment u psihijatriji.

c) Psihoterapijski trening

Psihoterapija je sastavni deo specijalizacije iz psihijatrije i to podjednako priznat kao biološka i socijalna dimenzija.Psihoterapijski trening treba da uključi najmanje psihodinamski,kognitivni i biheviornalni pristup.Ova vrsta treninga podrazumeva teorijski kurs 1 sat nedeljno (120 sati ukupno),zatim obavezne supervizije (100 sati od čega polovina,tj 50% individualnih) i iskustva u različitim psihoterapijskim pristupima.

5.2 Dnevnik rada specijalizanta

Dnevnik specijalizanta je lični dokument koji pomaže kandidatu da usmeri specijalizaciju i dobije maksimalnu korist od nje.Odgovornost za redovno ažuriranje dnevnika specijalizant deli sa kliničkim supervizorom,mentorom i glavnim mentorom.Sam dnevnik pruža dokumentovanu podršku edukacionom procesu i u njemu se verifikuje ispunjenje programa specijalizacije.Specijalizantski dnevnik ne može da se koristi za evaluaciju specijalizanta.Za ove ciljeve postoje drugi obrasci i dokumenti (indeks specijalizanta, karton specijalizanta na katedri,zapisnik sa specijalističkog ispita i slično).

Dnevnik obavezno sadrži: 1) Opis aktivnosti na specijalizaciji koji obuhvata sve obaveze iz programa specijalizacije i sticanja potrebnih veština.Sa završetkom svake etape,faze specijalizacije treba da bude uveden u dnevnik: datum,naziv odeljenja,ime mentora,izvršeni zadaci iz programa,potpisan od strane mentora i kandidata, 2)U dnevnik se obavezno unose i " specifični edukacioni ciljevi" dogovoreni izmedju kandidata i mentora na početku svake pojedine faze specijalizacije.Napredovanje u savladavanju utvrdjenih ciljeva edukacije i završni nivo pojedinih aktivnosti pojedinih aktivnosti takodje se upisuje u dnevnik u određenim intervalima.

Sadržaj dnevnika: Za svaki sadržaj ili aktivnost tokom specijalizacije potrebno je u dnevniku obavezno navesti odeljenje,dužinu boravka,broj obradjenih slučajeva,druge aktivnosti i zadaci,ime mentora,supervizora,zatim edukacione ciljeve koji su definisani na početku i kraju svake faze specijalizacije.Osnovna poglavlja i rubrike u dnevniku su: 1)Seting -klinički rad u bolničkim i vanbolničkim jedinicama,odeljenjima,liazon i konsulatativnoj psihijatriji,urgentnoj psihijatriji,psihijatriji razvojnog doba, forenzičkoj i administrativnoj psihijatriji,psihološkom testiranjuprimena laboratorijskih procedura i dr. zavisno od definisanog programa kruženja,

2)Supervizija i to klinički menadžment - usmeren ka pacijentu i edukativni -usmeren ka specijalozantu, 3) Psihoterapijski trening sa teorijskom edukacijom i supervizijom, 4)Opšta teorijska edukacija,5)Kursevi,radionice,prezentacije,6)Istraživačka praksa i aktivnosti, 7)Poster,usmene prezentacije i publikacije,8)Medjunarodna razmena i 9)Drugi oblici treninga i edukativna iskustva.

5.2 Provera znanja

5.2.1 Tekuća provera znanja

Radi omogućavanja odgovarajućeg kvaliteta specijalizacije,proverava se stečeno znanje i sposobnosti specijalizanata kroz trajni nadzor i povreme provere-kolokvijume-Kolokvijumi se izvode po završenoj edukaciji na pojedinim odeljenjima i završnog dela edukacije.Sam kolokvijum u okviru pojedinačnog rada u organizacionoj jedinici mora biti izveden najmanje jedan prikaz bolesnika.Pisanje članaka i njihovo publikovanje je fakultativno.

U toku specijalizacije polaže se do deset kolokvijuma i to: Medicinska psihologija,psihopatologija i fenomenologija,Dijagnostičke procedure,Biološka,sociodinamska i psihodinamska psihijatrija,Psihotični poremećaji,Nepsihotični poremećajiBiološke terapijske metode,Psihoterapija,Razvoja psihijatrija,Forenzička psihijatrija,Psihogerijatrija,Preventivna psihijatrija,Ekonometrijske metode i menadžment u psihijatriji,Prva dva kolokvijuma polažu se u obliku testa,dakle pismeno,dok su ostali usmeni i to polovina je obavezna,a ostali kolokvijumi su fakultativni i zavisi od individualnog programa kruženja i specijalizacije koji je kandidat utvrdio sa glasvnim mentorom i od vrste izbornog programa specijalizacije.

Svi kolokvijumi polažu se kod nastavnika fakulteta.

Specijalistički ispit

Specijalistički ispit se sastoji iz provere praktičnog i teorijskog znanja specijalizanta. Ispit se sastoji iz dva dela i to 1) praktični deo ispita u vidu kompletne obrade i prikaza dva bolesnika i 2) usmeni deo koji se polaže pred tročlanom ispitnom komisijom koju imenuje Ministarstvo zdravlja iz reda najuglednijih stručnjaka. Pravo na izlazak na ispit stice se najkasnije šest meseci posle završenog specijalističkog staža. Kandidat ima pravo da polaže specijalistički ispit najviše dva puta uzastopno u razmaku od 3 do 6 meseci zavisno od zaključka komisije koja je kandidata vratila na ponovno polaganje ispita. Rezultati sa praktičnog dela ispita ne važe za ponovno polaganje vec se postupak ispita ponavlja u celini.

PRILOG 1

SPISAK PSIHIJATRIJSKIH I DRUGIH ZDRAVSTVENIH I SOCIJALNIH USTANOVA U BEOGRADU U KOJIMA MOŽE DA SE OBAVI DEO SPECIJALIZACIJE IZ PSIHIJATRIJE

1. Urgentna psihijatrija

Specijalističko kruženje može da se obavi u stacionaru "Vladimir Vujić" Instituta za psihijatriju KCS,Jedinici za intenzivnu negu Kliničkog odeljenja Instituta za mentalno zdravlje i Odeljenju za urgentnu psihijatriju Instituta za neurologiju i psihijatriju "Dr Laza K.Lazarević"-x

2.Produženo psihijatrijsko lečenje i rehabilitacija

Kruženje na specijalizacija iz oblasti produženog lečenja obavlja se u jedinicama, odeljenjima za standardnu psihijatrijsku negu i tretman na Institutu za psihijatriju KCS, Otvorenom psihijatrijskom odeljenju Instituta za mentalno zdravlje. Pored kruženja u dve navedene nastavne baze medicinskog fakulteta ista aktivnost može da se obavi na psihijatrijskim odeljenjima Kliničko-bolničkih centara Zvezdara i "Dr Dragiša Mišović"

Staziranje iz oblasti rehabilitacije u psihijatriji može da se obavi u ustanovama za parcijalnu hospitalizaciju, dnevnim bolnicama kao što je Dnevna bolnica sa svojim odsecima Instituta za psihijatriju KCS, Dnevna bolnica za odrasle sa odsecima Instituta za mentalno zdravlje, Dnevna bolnica za alkoholizam IZMZ, Dnevna bolnica za politoksikomaniju kod adolescentne populacije. Ovde spadaju takodje i Socioterapijski klubovi za različite vrste psihijatrijskih poremećaja (alkoholizam, psihoze, adolescenti i dr).

3. Gerijatrijska psihijatrija

Kruženje može da se obavi u Centru za psihorganske poremećaje Instituta za psihijatriju KCS, Odeljenju za psihogerijatriju Instituta za neurologiju i psihijatriju "Dr Laza K. Lazarević", Savetovalištu za psihogerijatriju Instituta za mentalno zdravlje i Zavodu za gerijatrijsku medicinu Beograda.

4. Lečenje bolesti zavisnosti

Kruženje se obavlja u Bloku za alkoholizam (stacionar, dnevna bolnica, dispanzerski deo sa klubom) Instituta za mentalno zdravlje, Centru za porodičnu terapiju alkoholizma IZMZ, Dnevnoj bolnici za politoksikomanije adolescenata IZMZ, Zavodu za bolesti zavisnosti Beograda, Prijemnoj službi Instituta za neurologiju i psihijatriju "Dr Laza K. Lazarević"

5. Krizne intervencije

Kruženje se obavlja u Centru za stres (stacionarna jedinica i vanbolnički, dispanzerski deo) Instituta za mentalno zdravlje, Centru za prevenciju trauma i zlostavljanja dece i omladine IZMZ, Tele apel služba Instituta za psihijatriju KCS.

6. Ambulantno, vanbolničko lečenje

Kruženje se obavlja u Dispanzerskoj službi instituta za psihijatriju KCS, Dispanzeru za odrasle sa više specijalizovanih savetovališta IZMZ, Dispanzeru za mentalno zdravlje Novi Beograd-organizaciona jedinica IZMZ.

7. Forenzička psihijatrija

Kruženje se izvodi u Centru za sudsku psihijatriju Instituta za psihijatriju KCS, Službi za sudsku psihijatriju Instituta za mentalno zdravlje, Zatvorskoj bolnici Okružnog zatvora u Beogradu, Institutu za sudsku medicinu Medicinskog fakulteta u Beogradu i Odeljenju za sudsku psihijatriju Instituta za neurologiju i psihijatriju "Dr Laza K. Lazarević".

8. Razvojna psihijatrija

Blok za dečiju i adolescentnu psihijatriju (stacionar, dnevna bolnica, dispanzer sa specijalizovanim savetovalištima, služba za sveobuhvatnu psihijatrijsku zaštinu, socioterapijski klub adolescenata) Instituta za mentalno zdravlje, Psihijatrijska služba Instituta za dečiju neurologiju i psihijatriju "Zmaj Jova Jovanović" i Odeljenje za adolescentnu psihijatriju KLinike za psihijatriju KBC "Dr Dragiša Mišović".

9. Psihoterapija

Centar za psihoterapiju Instituta za mentalno zdravlje, Psihoterapijska služba Instituta za psihoterapiju Psihijatrijske klinike KBC "Dr Dragiša Mišović" Ovaj deo specijalizacije iz psihijatrije može se obaviti i u drugim državnim i prihatnim psihoterapijskim institucijama u Beogradu uz prethodni dogovor između tih ustanova i centra za kontinuiranu medicinsku edukaciju (CEM) Medicinskog fakulteta. Ovde je neophodno regulisati pitanje i novčane participacije i to na taj način da te institucije dobiju veći rejting u profesiji koji priznaje Medicinski fakultet i Lekarska komora u odnosu na druge ustanove koje nisu uključene u proces edukacije iz različitih oblika psihoterapije ili na drugi adekvatan način ali ne na štetu specijalizanata. Pri tome je bitno da kandidati na specijalizaciji imaju što manje administrativnih i materijalnih prepreka.

10. Neurologija, urgentna interna medicina, oftalmologija, otorinolaringologija, infektivne bolesti, toksikologija, sudska medicina

Kruženje specijalizanata u navedenim medicinskim oblastima reguliše se dogovorom između kandidata na specijalizaciji, njihovih glavnih mentora i rukovodilaca nastavnih baza koje imaju

organizacione jedinice, odeljenja za navedene oblasti.

-x) Nisu navedena imena mentora, supervizora u navedenim ustanovama s obzirom na moguću promenljivost kadrova. Takođe nisu navedene sve druge psihijatrijske ustanove, institucije koje se bave zaštitom mentalnog zdravlja u Beogradu i privatnog sektora gde se može obaviti deo specijalističkog kruženja i to pre svega u prvom delu specijalizacije koji traje 36 meseci. Ovde je potreban poseban dogovor između kandidata, glavnog mentora i rukovodilaca tih ustanova i uz saglasnost Katedre za posle diplomске studije iz psihijatrije.

P R I L O G 2: GLAVNI MENTOR KANDIDATA NA SPECIJALIZACIJI

Glavni mentor kandidata na specijalizaciji iz psihijatrije je nastavnik iz psihijatrije na Medicinskom fakultetu i istaknuti stručnjak iz psihijatrije sa zvanjem samostalnog istraživača ili naučnog savetnika

Glavni mentor nalazi se u institucijama i nastavnim bazama fakulteta i imenuje ih Centar za kontinuiranu edukaciju fakulteta na predlog katedre za posle diplomске studije iz psihijatrije i Veće za posle diplomsku nastavu fakulteta.

Glavni mentor vodi neposrednu brigu o kandidatima na specijalizaciji, u stalnom je kontaktu sa njima, ostvaruje uvid u profesionalnom napredovanju specijalizanta. Glavni mentor zajedno sa kandidatom definiše individualni program specijalizacije imajući u vidu odredbe zakona o specijalizacijama i pravilnika o specijalizaciji iz psihijatrije. Glavni mentor preuzima obavezu oko usmeravanja kandidata za izborni program specijalizacije imajući u vidu nacionalne potrebe definisane od strane Ministarstva za zdravlje i lične sklonosti samog kandidata

Glavni mentor može da bude i jedan od članova komisije za sžusmeni specijalistički ispit iz psihijatrije, On ne može da vrši proveru teorijskog i praksičnog znanja svog kandidata (javna odbrana pismenog specijalističkog rada, pismeni i usmeni kolokvijumi i slično). Ulogu glavnog mentora može da ima i stručni, medicinski direktor psihijatrijske ustanove u kojoj se vrši obuka specijalizanata. Njegova je uloga pored ostalog obezbedjenje kvaliteta specijalizacije u ustanov, koji je uskladen sa drugim psihijatrijskim ustanovama i time se postiže lakša implementacija prepoznavanja kvaliteta psihijatarata na nacionalnom nivou u skladu sa republičkim propisima, regulativom EU i preporuka Evropskog odbora za psihijatriju. Jedna od važnijih obaveza glavnog mentora je i njegovo učešće u izboru kandidata za specijalizaciju iz psihijatrije i to pre nego što nacionalno ministarstvo za zdravlje donese rešenje

o odobrenju specijalizacije. Glavni mentor takdodje učestvuje u donošenju odluke o priznavanju dela specijalizacije kandidata koja je obavljena u zemljama koje nisu članice Evropske unije.

N a p o m e n e

Ovo upustvo za specijalizaciju iz psihijatrije predstavlja sintezu Pravilnika o specijalizacijama koji je prihvaćen od strane Veća za poslediplomsku nastavu Medicinskog fakulteta, Preporuka za specijalizaciju od strane Evropske unije i Evropskog odbora za psihijatriju. Pored toga uzeti su u obzir pozitivna iskustva iz programa specijalizacije Italije, Holandije, Slovenije. Time je stvorena realna mogućnost lakšeg priznavanja diplome o završenoj specijalizaciji u drugim zemljama EU pre nego što naša zemlja postane njen stalni član.